

VEJLEDNING TIL

ISIS' FOU-AFTALE

Indledning

Dette notat beskriver nogle generelle overvejelser, der ligger til grund for ISIS Forsknings- og Udviklingsaftale (FoU-aftalen), der er udarbejdet af:

Advokat Janne Glæsel
Advokatfirmaet
Bech-Bruun Dragsted
Langelinie Allé 35
2100 København Ø

Notatet er tænkt som et hjælpemiddel for parterne under udarbejdelsen af en FoU-aftale for et nyt ISIS-projekt, idet der knyttes nogle supplerende kommentarer til paragraffer, der kan være lidt kryptiske.

Notatet vil løbende blive revideret på baggrund af erfaringer med FoU-aftaler for konkrete ISIS-projekter. Nyeste version kan rekvireres hos ISIS: www.isis.alexandra.dk.

Dokumentet er struktureret således, at der først er beskrevet nogle generelle overvejelser vedrørende aftalen. Herefter følger mere detaljerede kommentarer til enkelte paragraffer/punkter i aftalen.

ISIS' FoU-aftale skal kun opfattes som udgangspunktet for udarbejdelsen af en aftale for et konkret ISIS-projekt. I princippet kan alle dele af aftalen forhandles. Det skal dog bemærkes, at vi i FoU-aftalen har tilstræbt at "dele sol og vind lige" mellem deltagerne, hvorfor der skal vægtige grunde til, at ISIS vil acceptere grundlæggende ændringer i centrale dele.

ISIS er dog indstillet på i videst muligt omfang at tage hensyn til de enkelte projekters ønsker til kontraktudformningen.

ISIS' FoU-aftale er en videreudvikling af den aftaleskabelon, der er blevet anvendt af Center for IT-forskning, CIT, i perioden 1996 – 2002 i omkring 60 samarbejdsprojekter med et samlet budget på omkring 400 mio. kr. Så man må sige at konceptet er afprøvet.

Hvorfor en FoU-aftale

Formålet med ISIS' FoU-aftale er at opstille nogle rammer for et forskningssamarbejde/-projekt mellem offentlige forskere og virksomheder. Det er ikke meningen med aftalen at regulere det daglige arbejde, men derimod sædvanlige kontraktmæssige forhold (organisering, løbetid etc.) samt de specielle forhold, der gør sig gældende i et sådant forskningssamarbejde. Specielt i forhold omkring hemmeligholdelse samt rettigheder til de resultater, som måtte blive frembragt af projektet, kan forskere og virksomheder have modsatrettede interesser. F.eks. er forskerne typisk interesseret i en åbenhed, der muliggør publicering af resultater, hvorimod virksomheder er interesseret i et hemmeligt miljø af konkurrencemæssige årsager.

Der findes desværre adskillige eksempler på at samarbejdsprojekter mellem offentlige forskningsinstitutioner og virksomheder inden for andre områder er endt med retssager og/eller "offentlig mudderkastning". For at undgå at ISIS-projekter ender i samme situation er det vigtigt at projektdeltagerne på forhånd tager stilling til forhold, som vi ved kan skabe problemer.

Derfor nærværende FoU-aftale.

Generelle kommentarer til FoU-aftalen

FoU-aftalen er grundlæggende opbygget som en aftale mellem "venligtsindede" ligeværdige parter. Aftalen regulerer et samarbejde, som alle parter har været interesseret i at indgå i, og som forventes at være til gavn for alle.

Det er selvsagt umuligt at lave en aftale, der tager stilling til eller løser alle former for problemer, der måtte opstå - i hvertfald ikke uden at aftalens omfang "eksploderer".

Derfor er aftalen udformet således at

1. parterne tvinges til at overveje samt tage stilling til områder, der potentielt indeholder konflikter, inden aftalen underskrives.
Denne stillingtagen kan f.eks. godt bestå i, at man er enige om at "dette er ikke et problem for vores projekt" og punktet derfor udelades. Men det betyder at man har overvejet situationen.
2. den afstikker nogle rammer hvorunder projektet selv har gode muligheder for løse eventuelle konflikter. Der er overalt i aftalen lagt op til, at problemer først og fremmest løses af projektet selv i projektets styregruppe. Kun i det tilfælde at styregruppen ikke kan finde en løsning, går sagen sin videre gang med retssag, voldgift eller lignende. Det håber vi selvfølgelig aldrig bliver tilfældet, idet dette i givet fald er et tydeligt tegn på, at samarbejdet er "gået i stykker".

Forslaget til etablering af ISIS-Katrinebjerg (dengang: IT-Vækstcenter Katrinebjerg) blev fremsendt af Århus Kommune. Alexandra Instituttet efterfølgende efter aftale med alle involverede parter blevet udpeget til at være operatør og daglig ledelse for ISIS-Katrinebjerg. Alexandra er således overordnet ansvarlig for at ISIS opfylder de krav, der er opstillet i kontrakterne med de bevilgende myndigheder ligesom den overordnede ISIS-ledelse består af personer, der formelt er ansat i Alexandra Instituttet.

Midlerne der anvendes til at etablere aktiviteter/projekter i ISIS-regi er bevilget af staten (i alt 30 mio. kr.), Århus Amt (7,2 mio. kr.) og Århus Kommune (7,2 mio. kr.). Når FoU-aftalen og indeværende vejledning omtaler ISIS-midler er det derfor midler bevilget ISIS af disse 3 bevillingsgivere.

Specifikke kommentarer til FoU-aftalen

Oversigt over definitioner

Denne side er medtaget for at give et samlet overblik over de anvendte definitioner - inkl. en henvisning til det sted i aftalen, hvor det enkelte begreb er defineret.

Projektets parter

I dette afsnit defineres projektets parter naturligt til at være virksomheder, forskningsinstitutioner og ISIS – helt naturligt.

Men når man læser aftalen vil man opleve at forskerne også ofte er inddraget i reglerne i de enkelte punkter i aftalen. Dette skyldes, at universitetsloven giver den enkelte offentligt ansatte forsker nogle særlige rettigheder, blandt andet en delvis ret til egne forskningsresultater. Den enkelte forsker kan i et vist omfang få udnyttelsesret til egne forskningsresultater (både videnskabeligt og kommercielt). Denne ret er pr. 01.01.2000 blevet reguleret gennem lovgivning ved vedtagelse af 'Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner', der vedlægges aftalen (bilag 7 i aftalen).

Et universitet har endvidere ifølge denne lov ret til i samarbejder med virksomheder (som f.eks. et ISIS-projekt) helt at afskrive forskernes ret til egne forskningsresultater (§ 9). Selvom lovgivningen giver denne mulighed har vi valgt at ikke at benytte den. Det er altafgørende for fremtidigt samarbejde mellem offentligt ansatte forskere og private virksomheder, at forskerne ikke som udgangspunkt stilles dårligere i et eksternt samarbejde.

For at sikre at den enkelte offentligt ansatte forsker er klar over de i aftalen beskrevne begrænsninger i udnyttelsesretten til projektets resultater og aftalens mulighed for at udskyde publiceringer, har vi valgt at den enkelte forsker skal underskrive aftalen og dermed acceptere de i aftalen beskrevne begrænsninger.

Bemærk at ISIS indgår som part i projektet dog normalt uden f.eks. at få del i rettigheder til projektresultater. ISIS ønsker "at sidde med ved bordet" - herunder have en plads i projektets styregruppe.

1. Baggrund og parterne

Heri beskrives kort virksomhedernes, forskernes og forskningsinstitutionernes baggrund/forudsætninger for samt mål med at deltage i det beskrevne ISIS-projekt.

I 1.02 og 1.03 indsættes korte beskrivelser af henholdsvis virksomhedernes og forskernes baggrund og forudsætninger for samt formål med at deltage i projektet.

2. FoU-aftalens formål og projektets mål

I 2.01 indsættes en kort beskrivelse af projektets overordnede mål.

3. Bestemmelser afledt af ISIS-finansieringen

Det overordnede formål med kompetencecenteret og den jysk-fynske IT-strategi er at medvirke til en effektiv og innovativ kompetenceopbygning offentlig/privat indenfor it-området. Projekterne skal bistå ISIS i at opfylde disse forpligtelser. Det kan f.eks. være ved at projektets virksomheder deltager aktivt i ERFA-grupper, samt at forskerne afledt af projektet udbyder et Ph.D.-kursus inden for området. I tilfælde af, at projektet har store ekstraudgifter i forbindelse med aktiviteten, kan ISIS evt. bidrage til afholdelsen heraf. Dette skal dog fra gang til gang aftales med ISIS-ledelsen.

I det omfang parterne kan blive enige om det, ser ISIS gerne, at man inddrager studerende i projektet. I hvert tilfælde skal omfang og betingelser dog på forhånd aftales mellem de involverede forskere og virksomheder. De studerende kan evt. tiltræde dele af aftalen såsom afsnittene om regulering af rettigheder og hemmeligholdelse (7, 8 og 10).

Hvis studerende inddrages i projektet skal projektledelsen sikre at de studerende kan publicere deres resultater, og at deres studier derfor ikke forsinkes/begrænses unødigt pga. reglerne omkring hemmeligholdelse. Normalt er ph.d.-afhandlinger og specialerapporter offentligt tilgængelige.

4. Aftaleperiode

Heri defineres projektets løbetid. Som det fremgår af dette punkt er det endvidere intentionen, at aftalen skal dække eventuelle efterfølgende faser (med evt. tilføjelser/ændringer). Herved kan man muligvis slippe for en del papirarbejde.

5. Projektorganisation

Projektets øverste organ er styregruppen. Den sammensættes således, at antallet af deltagere fra virksomhederne og forskersiden er identisk. Hvis det ikke er tilfældet tildeles de to grupper det samme antal stemmer. ISIS har endvidere én repræsentant i styregruppen.

Bemærk, at selvom forskningsinstitutionerne er parter i aftalen har forskningsinstitutionerne ingen repræsentanter i styregruppen. Dette skyldes at styregruppens opgaver i vid udstrækning kommer til at bestå i styring af projektet inden for de rammer, FoU-aftalen udstikker. I det omfang at styregruppen foreslår væsentlige ændringer til FoU-aftalen, skal disse ændringer dog godkendes af forskningsinstitutionerne (jf. 5.07 og 5.08).

ISIS udpeger formanden for styregruppen. I store projekter vil ISIS typisk udpege en person fra ISIS' ledelse som repræsentant og formand i styregruppen. I mindre projekter vil ISIS ofte overlade formandsposten til én af de øvrige personer i styregruppen.

Der udpeges to projektledere, der er ansvarlige for hhv. projektets forskningsmæssige mål og de mere forretningsmæssige aspekter. Dette skyldes, at det nok kun i de færreste tilfælde vil være muligt at finde én person, der kan dække begge opgaver.

ISIS ønsker dog kun at have disse to overordnede projektledere. Hvis f.eks. hver af de deltagende virksomheder udnævner en person til at være projektleder for denne virksomheds del af projektet, skal virksomhederne endvidere samlet vælge en overordnet projektleder/kontaktperson. Det samme gælder forskerne.

Selvom projektets deltagere i princippet er venligtsindede overfor hinanden og selvom vi lægger op til at styregrupperne selv fastlægger deres procedurer, vil vi kraftigt opfordre til at referatskrivning fra projekt- og styregruppemøderne tages alvorligt. Mange tvister opstår ikke pga. ond vilje, men pga. en uklarhed omkring ansvarsfordelingen på projektets forskellige opgaver.

Hvis projektets styregruppe foreslår ændringer til aftalen, er der tre muligheder for at disse ændringer formelt kommer på plads:

- der udarbejdes og underskrives en ny FoU-aftale. Kan dog være ret besværligt.
- ændringerne markeres særskilt i referatet fra styregruppemødet. Denne del af referatet anses herefter, når det er underskrevet af alle parter, som en del af aftalen,
- der udarbejdes et særskilt underskrevet tillæg til aftalen. Husk at tillægget skal godkendes/underskrives af forskningsinstitutionen.

Specielt i de sidste to tilfælde bør styregruppen være opmærksom på at sikre, at referatet eller tillægget ikke giver anledning til konsekvensrettelser i aftalen i øvrigt, idet det er vigtigt at bevare aftalens stringens og overskuelighed.

Projektets procedurer for mødeindkaldelser - herunder frister, standarddagsordener, referatskrivning etc. - beskrives i projektets Projekthåndbog.

6. Økonomi og øvrige ydelser

Ingen kommentarer - er vist ligefrem, idet der huskes på, at ISIS kun giver tilskud til offentligt ansatte forskere.

7. Immaterielle rettigheder ved FoU-aftalens indgåelse

Dette er et af de meget centrale afsnit (specielt sammen med 8), idet langt de fleste konflikter, der opstår i samarbejdsprojekter mellem forskere og virksomheder, drejer sig om rettigheder.

FoU-aftalen lægger op til, at man meget seriøst overvejer, hvilke rettigheder hver enkelt part bringer ind i projektet ved projektets start (baggrundsviden) - herunder versioner af programmer, prototyper m.m. Selvom det i første omgang kan virke umuligt at beskrive dette i et bilag, vil det være en stor hjælp i senere konfliktsituationer, hvis

projektet “up front” har sørget for at eliminere senere diskussioner om, hvad der er medbragt til projektet (baggrundsviden), og hvad der er frembragt undervejs i projektet (forgrundsviden).

Problemet er måske ikke så stort, som det umiddelbart kan se ud. Bilag 5 behøver ikke indeholde materiale, der ved projektstart allerede er offentliggjort f.eks. i et tidsskrift, idet der jo ikke senere kan diskuteres om resultaterne er opstået som en del af projektet eller ej.

Det må endvidere stærkt tilrådes, at man, samtidig med at listen over baggrundsviden (Bilag 6) opbygges, aftaler i hvilket omfang og under hvilke vilkår, de øvrige parter skal have adgang til at benytte denne baggrundsviden (prototyper etc.) efter projektets afslutning. Det er meget nemmere/problemfrit forlods at lave aftaler herom.

8. Immaterielle rettigheder opstået i projektperioden

I dette afsnit beskrives, hvorledes rettighederne til projektets resultater (forgrundsviden) fordeles mellem de deltagende virksomheder, forskere og/eller forskningsinstitution. ISIS skal som udgangspunkt ikke have del i rettighederne til projektets resultater.

Rettighedsproblematikken er ofte vanskelig at gøre op med, fordi der blandt projektets deltagere er indbyrdes modsatrettede interesser. Det er vigtigt indledningsvis at gøre sig klart, hvad det er for rettigheder, der typisk vil blive udviklet under et konkret projekt. I langt de fleste tilfælde vil der i ISIS-projekterne være tale om ophavsrettigheder og knowhow og kun undtagelsesvis om tekniske opfindelser, der kan patenteres, brugsmodel- eller mønsterbeskyttes.

Ophavsretsloven af 14. juni 1995, §1 stk. 3 lyder: “Værker i form af edb-programmer henregnes til litterære værker”.

Som følge af, at det kun begrænset omfang kommer til at dreje sig om patentering/registrering, regulerer kontrakten kun i begrænset omfang, hvorledes man skal forholde sig i denne forbindelse.

Det bør dog nævnes, at der inden for den seneste årrække både i Danmark og i udlandet gradvist er åbnet op for patentering af de sw-løsninger, der i første omgang er en integreret del af en tekniske løsning bestående af en kombination af hardware og software. Meget tyder på, at man inden for en forholdsvis kort årrække kan optage patent på sw-løsninger på lige fod med hw-løsninger.

Omkring ophavsrettigheder betyder formuleringerne i standardaftalen, at den eller de, der har frembragt resultatet, har samtlige rettigheder hertil (8.06). Dog får de øvrige parter i projektet en brugsret til at udnytte det pågældende resultat inden for et anvendelsesområde, der afgrænses i Bilag 7 (8.07).

Afgrænsningen ift. et resultats anvendelsesområde (bilag 7) bruges normalt kun ved samarbejde med store virksomheder. Samarbejdes der f.eks. med Odense

Stålskibsværft, der er en del af Mærsk koncernen, kan man f.eks. forestille sig at anvendelsesområdet for den gratis brugsret til resultater andre parter frembringer begrænses til den del af Mærsk koncernen der beskæftiger sig med ”skibsproduktion”.

Bemærk, at aftalen lægger op til, at de øvrige deltageres brugsret ikke kun begrænses til aftaleperioden. Dette bevirker selvfølgelig, at det er overordentlig vigtigt at få beskrevet afgrænsning af anvendelsesområdet i Bilag 7.

8.06 og 8.07 betyder f.eks. at en forsker (eller forskningsinstitutionen han er ansat ved, jf. ’Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner’) har samtlige rettigheder til at udnytte de resultater, som vedkommende opnår i projektet - også kommercielt. De øvrige deltagere i projektet har dog ret til at benytte opfindelsen inden for deres eget virksomheds-/forskningsområde (beskrevet i Bilag 7) uden nogen form for betaling (royalty-fri). Disse deltagere har på den anden side heller ingen garanti for, at forskeren/forskningsinstitutionen ikke sælger opfindelsen til en konkurrent, idet retten til at benyttelsen er ikke-eksklusiv.

Ønsker en deltagende virksomhed at sikre sig eksklusiv ret til udnyttelsen af eventuelle resultater, kan dette f.eks. aftales ved at forskerne eller forskningsinstitutionen modtager betaling herfor - evt. i form af en royalty-afgift.

Bemærk at det er op til den enkelte forsker og den forskningsinstitution han er ansat hos at håndtere den indbyrdes fordeling af rettigheder som følge af den nye lovgivning på området.

9. Informationspligt, ekstern formidling og afrapportering

Det overordnede formål med ISIS-katrinebjerg og den jysk-fynske IT-strategi er at medvirke til en effektiv og innovativ kompetenceopbygning offentlig/privat indenfor it-området.

ISIS lægger derfor stor vægt på formidlingen af projektresultater - både i form af publikation af forskningsresultater, men også i form af deltagelse i ERFA-grupper, seminarer, konferencer, undervisning osv.

ISIS er forpligtet til løbende at rapportere til ISIS’ styregruppe og til VTU-ministeriet. Derfor er der i aftalen angivet, at projekterne i det omfang ISIS har behov for det, skal indsende faglige rapporter til ISIS (9.04). Det er selvsagt både i ISIS’ og projekternes interesse at holde rapporteringen på et rimeligt niveau.

10. Hemmeligholdelse og formidling af projektresultater

Hemmeligholdelse er endnu et område, hvor projektets parter (og forskerne) ofte kan have modsatrettede interesser. Typisk er virksomhederne interesseret i hemmeligt miljø af konkurrencemæssige årsager, hvorimod forskerne er interesseret i et så åbent miljø som muligt af hensyn til offentliggørelse af resultater m.m. i form af videnskabelige publikationer o.lign.

Af grunde, der er beskrevet i kommentarerne til §9 er ISIS interesseret i størst mulig åbenhed.

Projektets parter bør være opmærksom på at universiteterne er underlagt en lovgivning, der sætter begrænsninger for hvad et projekt kan beslutte. Universitetsloven (§1 stk. 2) pålægger institutionen at "...værne om forskningsfriheden og bidrage til at udbrede kendskab til videnskabens arbejdsmetoder og resultater."

Der ligger således et lovmæssigt krav om at forskerne, der deltager i forskningsprojekter med offentlige midler (som ISIS), skal publicere deres forskningsresultater.

I §10 i aftalen har vi indenfor rammer nævnt ovenfor, forsøgt at "dele sol og vind lige", således at alle deltageres interesser kan varetages. F.eks. kan projektledelsen forlange en offentliggørelse af forskernes resultater udsendt i op til måneder, hvis en offentliggørelse f.eks. forhindrer udtagelse af patent eller hvis det skønnes at være af afgørende betydning for virksomhedernes kommercielle interesser (10.05).

Projektledelsens afgørelse vedrørende publicering kan indbringes for projektets styregruppe (10.06), der hurtigt (indenfor 2 uger) træffer en endelig afgørelse.

Det er endvidere op til projektets styregruppe at fastlægge de nærmere retningslinier, som projektledelsen skal benytte ved vurderingen af, om en udsættelse kan finde sted (10.07).

Hvis der er studerende og Ph.D.-studerende involveret i projektet, skal man være opmærksom på samt tage hensyn til de specielle regler, der gælder for bl.a. Ph.D.-afhandlinger. I realiteten skal Ph.D.-afhandlinger være offentligt tilgængelige.

11. Ejendomsret til fysiske aktiver

ISIS giver bevillinger til de forskningsinstitutioner, hvor projektets offentlige forskere er ansat. Disse bevillinger inkluderer ofte midler til udstyrsanskaffelser. Da det er forskningsinstitutionen, der forestår det aktuelle indkøb (herunder betaling), er det forskningsinstitutionen, der har ejendomsretten til udstyret.

ISIS ønsker dog at sikre, at det bevilgede udstyr udnyttes bedst muligt i ISIS-aktiviteter. Derfor står der i 11.04, at udstyret - efter at dette projekt er afsluttet - i videst muligt omfang skal benyttes i andre ISIS-aktiviteter ved institutionen.

12. Parternes øvrige medarbejdere

Denne paragraf skal sikre at alle medarbejdere på projektet er klar over og omfattet af de bestemmelser i aftalen, der vedrører dem - herunder bestemmelser om rettigheder, fortrolighed o.lign. Der lægges op til, at projektledelsen sørger for at have en opdateret liste over personer beskæftiget på projektet (Bilag 5).

Endvidere fremgår det af 12.06, at forskere, der arbejder på projektet, men ikke har underskrevet FoU-aftalen (f.eks. fordi de først er ansat senere), som udgangspunkt skal have de samme rettigheder og pligter som de forskere, der har underskrevet aftalen. Dette kan f.eks. gøres ved, at de underskriver et tiltrædelsesbilag sammen med den forskningsinstitution, hvorved de er ansat. ISIS kan være behjælpelig med et udkast til et sådant bilag.

13. Underleverandører

Styregruppen kan vælge at inddrage underleverandører eller konsulenter med specialviden, der er nødvendig for projektets gennemførelse. Ved inddragelse af en underleverandør/konsulent skal man sikre sig at projektet overdrages alle rettigheder.

Punktet har en lille juridisk krølle. Generelt gælder der, at hvis staten køber en ydelse tilkommer rettighederne staten. For projektet betyder dette, at hvis forskningsinstitutionen betaler underleverandøren, tilkommer rettighederne hertil forskningsinstitutionen. Punktet sikrer dog, at forskningsinstitutionen stiller eventuelle rettigheder opnået gennem en underleverandør til rådighed for projektet.

14. Deltagelse i andre samarbejder

Denne paragraf regulerer projektdeltagernes deltagelse i andre forskningsprojekter. Specielt skal deltagelsen i et projekt med konkurrerende virksomheder eller forskergrupper godkendes af styregruppen.

Dette er for at undgå, at virksomheder og/eller forskere skal være bange for, at viden, der er af afgørende betydning, "siver" til en konkurrent.

15. Overdragelse af FoU-aftalen

Ingen kommentarer.

16. Ophør ved opsigelse og ved misligholdelse

Et ISIS-projekt kan opsiges af en part uden grund med 6 måneders varsel. Dette giver de resterende parter rimelig tid til at finde en ny part eller lukke projektet. Hvis projektet overlever, er de tilbageblevne berettiget til at benytte viden og resultater, der måtte være genereret under projektet.

Der er dog det problem, at et ISIS-projekt ofte er meget afhængig af netop de forskere, der deltager i projektet. En forsker kan ikke bare skiftes ud med en anden forsker. Da forskernes ansættelsesvilkår ved forskningsinstitutionen endvidere betyder, at forskerne normalt kan sige op med 1 måneds varsel, kan en forskers opsigelse risikere at få særdeles alvorlige følger for projektet.

Vi kan/vil ikke ændre på disse ansættelsesvilkår. Derfor opfordres forskerne til at give projektet længst muligt varsel. Hvis en forsker opsiges sin ansættelse ved en forskningsinstitution, indkaldes styregruppen og forskningsinstitutioner til møde for hur-

tigst muligt for at finde en løsning. I mange tilfælde vil det være muligt for (en del af) projektet at flytte med til den nye forskningsinstitution, der så overtager (nogle af) den oprindelige forskningsinstitutions forpligtelser og midler. Alle parter lover i 16.02 at ville tilstræbe at finde en løsning, således at projektet kan fortsætte.

Hvis det kan påvises, at projektet ikke kan fuldføres inden for rammerne beskrevet i tidsplan og budget, eller hvis det kan påvises, at målet ikke kan opfyldes, kan projektet opsiges med 1 måneds varsel. Det må dog stærkt antages, at projektets styregruppe formår at gribe ind længe, før projektet "kører så meget af sporet".

For at kontrakten kan ophæves, skal den misligholdende dog have haft en frist på 30 dage til at gøre skaden god igen.

17. Ansvar

Ingen kommentarer.

18. Genforhandling

Ingen kommentarer.

19. Generelle bestemmelser

Ingen kommentarer.

20 Tvister og lovvalg

Ingen kommentarer.

Underskrifter

FoU-aftalen underskrives af repræsentanter for projektets virksomheder og forskningsinstitutioner. Hvem der konkret underskriver aftalen afhænger af den normale praksis på virksomheden/forskningsinstitutionen.

ISIS' ledelse underskriver aftalen.

Alle de deltagende forskere, der er kendt på tidspunktet for indgåelsen af aftalen, underskriver alle aftalen. Forskere der kommer til senere i forløbet underskriver et tiltrædelsesbilag.